

SÁMEDIGGI
SÄMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĞĞ
SAAMELAISKÄRJÄT

SAAMELAISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN TOIMINTA- JA KEHITTÄMISOHJELMA 2025–2027

Hyväksytty Saamelaiskäräjien kokouksessa xx.xx.2025, xx §

Sisällysluettelo

JOHDANTO	1
1. TAVOITTEET	1
1.1. Saamelaisten vanhusten asumisen turvaaminen kotiseutualueella saamelaiseen kulttuuriin tukien.....	1
1.2. Uvjj – uvjâ – uvjan toiminnan jatkuvuuden turvaaminen.....	2
1.3. Saamenkielisten lasten-, perheiden ja vanhuspalveluiden turvaaminen inarin-, koltan- ja pohjoissaamenkielillä	3
1.4. Perinteisen elinkeinoharjoittajien sosiaaliturvan kehittäminen	5
1.5. Edunvalvonta kansallisessa palvelureformissa	6
1.6. Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon turvaaminen tkkio-toiminnassa	7
2. SUUNNITELMA SAAMENKIELISTEN JA KULTTUURINMUKAISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA VUOSINA 2025–2027	8
2.1. Valtionavustuksen tarkoitus ja hallinnointi	8
2.2. Valtionavustuksen käyttö ja painopisteet.....	8
2.3. Valtionavustuksen kehittäminen	9

Kansikuva: Johanna Alatorvinen

JOHDANTO

Saamelaisten sosiaali- ja terveysalan toiminta- ja kehittämisohjelma perustuu saamelaiskäräjien vaalikauden ohjelmaan, jossa on määritelty päätavoitteet vuosille 1.9.2024-2027. Toiminta- ja kehittämisohjelma tarkentaa vaalikauden ohjelmassa määriteltyjä lyhyen aikavälin tavoitteita ja sisältää konkreettiset toimenpiteet, toteutusaikataulun, vastuutahot, yhteistyötahot ja mittarit tavoitteiden toteuttamiseksi. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää Saamelaiskäräjien vaikuttamistyötä, mutta on riippuvaista valtion ja muiden viranomaisten toimista ja päätöksistä. Tämän takia mittarit on valittu mittaamaan sekä tavoitteiden toteutumista että Saamelaiskäräjillä tehtyä työtä.

Saamelaiskäräjien vaalikauden ohjelmassa 1.9.2024-31.12.2027 sosiaali- ja terveyssektorin lyhyen aikavälin tavoitteiksi on määritelty:

- **Uvjj – Uvjâ – Uvjan toiminnan jatkuvuuden turvaaminen**
- **Saamenkielisten lasten-, perheiden ja vanhuspalveluiden turvaaminen inarin-, koltan- ja pohjoissaamenkielillä**
- **Perinteisen elinkeinoharjoittajien sosiaaliturvan kehittäminen**
- **Edunvalvonta kansallisessa palvelureformissa**
- **Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon turvaaminen TKKIO-toiminnassa**
- **Saamelaisten vanhusten asumisen turvaaminen kotiseutualueella saamelaiseen kulttuuriin tukien**

Lisäksi toiminta- ja kehittämisohjelma sisältää pidemmän aikavälin suunnitelman saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta.

1. TAVOITTEET

1.1. Saamelaisten vanhusten asumisen turvaaminen kotiseutualueella saamelaiseen kulttuuriin tukien

Ikäihmisten palveluiden suunnittelussa ja järjestämisessä on huomioitava saamen kielet, kulttuuri ja saamelaisten kotiseutualueen pitkät välimatkat. Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että saamelaisen vanhusväestön oikeuksia vahvistetaan palveluilla, jotka tukevat asumista lähellä omaa yhteisöään. Ikäihmisten kotona asumista on tuettava hyvin resursoituilla kotiin vietävillä palveluilla, jotka mahdollistavat kotona asumisen mahdollisimman pitkään. Kotiin vietävissä palveluissa on huomioitava saamelaisen kulttuurin erityispiirteet ja tuettava saamelaisen kulttuurin mukaisiin toimintoihin osallistumista sekä ehkäistävä yksinäisyyttä.

Saamelaiskäräjät näkee erittäin suurena haasteena saamelaisten kotiseutualueen pitkät välimatkat ja sen, ettei saamelaisten kotiseutualueella ole riittävästi palveluasumisen yksiköitä. Saamelaiskäräjät on huolissaan siitä, että ikäihmiset joutuvat asumispalveluita tarvitessaan muuttamaan kohtuuttoman matkan päähän kotoaan, jolloin yhteydenpito omaan sukuyhteisöön heikentyy.

Toimenpiteet 2024–2027:

- Edistetään uusien palveluasumisen yksiköiden perustamista saamelaisten kotiseutualueelle erityisesti kyliin, joista on pitkä matka olemassa oleviin yksiköihin
- Edistetään saamelaisten kotiseutualueella jo olemassa olevien palveluasumisen yksiköiden säilymistä ja riittävää resursointia huomioiden myös saamenkielisen palvelun saatavuuden
- Vaikutetaan kotiin vietävien palvelujen resursointiin ja saamenkielisen henkilöstön määrään
- Edistetään saamelaiskulttuurinmukaisuutta kotiin vietävissä palveluissa
- Edistetään saamelaisen perhehoidon perustamista saamelaisten kotiseutualueen kyliin esimerkiksi hankemuotoisesti

Aikataulu:

- 2024–2027
- 2025 erityisesti aluevaalit
- 2027 erityisesti eduskuntavaalit ja hallitusohjelma

Vastuutaho Saamelaiskäräjillä:

- Vastuupuheenjohtaja, hallitus, sote-lautakunta, sote-sihteeristö

Yhteistyötahot:

- Lapin hyvinvointialue, STM, yhdenvertaisuusvaltuutettu, SámiSoster, uudet yhteistyötahot (esim. EU, Perhehoitoliitto)

Mittarit:

- Toteutumisen mittarit: asumispalveluyksiköiden kokonaispaikkamäärä saamelaisten kotiseutualueella, saamenkielisen henkilöstön määrä kotiin vietävissä palveluissa
- Työskentelyn mittarit: lausunnot, neuvottelut, tapaamiset, kuulemiset, tiedotteet ja kannanotot

1.2. Uvjj – uvjâ – uvjan toiminnan jatkuvuuden turvaaminen

Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että saamelaisten totuus- ja sovintokomission työn ajaksi perustetun saamelaisen psykososiaalisen tuen yksikkö Uvjj – Uvjâ – Uvjan toiminnan jatkuvuus turvataan myös totuus- ja sovintoprosessin päättymisen jälkeen. Yksikkö on ensimmäinen saamelaisista lähtökohdista perustettu sote-palvelu Suomessa. Yksikkö tarjoaa saamelaiskulttuurin mukaisia ja saamenkielisiä mielenterveyspalveluita matalalla kynnyksellä - neuvoa, tukea ja kriisityötä asiakkaan omalla kielellä (koltansaame, inarinsaame, pohjoissaame, suomi).

Toiminta on osoittautunut tarpeelliseksi ja tuonut esiin myös aiemmin piilleitä palvelutarpeita. Yksikössä on panostettu saamelaisten tietoisuuteen palvelusta, luottamuksen rakentamiseen ja henkilöstön koulutukseen ja osaamiseen. Saamelaiskäräjien näkökulmasta on tärkeää turvata osaamisen säilyminen saamelaisväestön käytössä. Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että toiminnan valtakunnallinen ulottuvuus ja palvelun saatavuus kaikilla kolmella Suomessa

elävällä saamen kielellä turvataan myös tulevaisuudessa. Uvjj – Uvjâ – Uvjan toiminnan jatkuvuuden turvaaminen on keskeinen osa saamelaisten mielenterveyspalveluiden vahvistamista.

Toimenpiteet 2024–2027:

- Pyritään vaikuttamistyöllä turvaamaan Uvjj – Uvjâ – Uvjan toiminnan erillisrahoituksen jatkuminen
- Vaikutetaan Uvjan palvelujen saatavuuteen koltan-, inarin- ja pohjoissaamen sekä suomen kielillä
- Vaikutetaan Uvjan palvelujen käytettävyyteen koko saamelaisten kotiseutualueella ja valtakunnallisesti

Aikataulu:

- 2024-2026 erillisrahoituksen jatkuminen
- 2025 erityisesti totuus- ja sovintokomission raportin julkaisu
- 2027 erityisesti eduskuntavaalit ja hallitusohjelma

Vastuutaho Saamelaiskäräjillä:

- Saamelaiskäräjien kokous, hallitus, sote-lautakunta ja vastuupuheenjohtaja
- Sote-sihteeristö + lakimiessihteerit

Yhteistyötahot:

- Lapin hyvinvointialue, sosiaali- ja terveysministeriö, valtioneuvoston kanslia, saamelaisten totuus- ja sovintokomissio, Uvja

Mittarit:

- Toteutumisen mittarit: Yksikön toiminnan jatkuminen ja rahoituksen määrä
- Työskentelyn mittarit: lausunnot, neuvottelut, tapaamiset, kuulemiset, tiedotteet ja kannanotot

1.3. Saamenkielisten lasten-, perheiden ja vanhuspalveluiden turvaaminen inarin-, koltan- ja pohjoissaamenkielillä

Saamelaisilla on oikeus yhdenvertaisiin, laadukkaisiin ja asiakaslähtöisiin saamenkielisiin ja saamelaiskulttuurin mukaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Saamenkieliset ja kulttuurinmukaiset palvelut on turvattava läheisyysperiaatteella huomioiden niiden vaikutus saamelaisten mahdollisuuksiin elää osana omaa yhteisöään. Saamelaiskäräjien tavoitteena on turvata palvelujen säilyminen saamelaisten kotiseutualueen pienemmissä kylissä, jotka ovat saamelaiskulttuurin elinvoiman kannalta tärkeitä paikkoja.

Saamenkielisen henkilöstön saatavuus on keskeisessä roolissa saamenkielisten palvelujen turvaamisessa, joten on tärkeää panostaa uuden henkilöstön koulutukseen sekä huolehtia henkilöstön pitovoimasta, tukemisesta ja työhyvinvoinnista. Saamen kielten osaamisen lisäksi on tärkeää varmistaa, että henkilöstöllä on ymmärrystä saamelaisesta kulttuurista ja elämäntavasta, jotta saamelainen henkilö tulee palveluissa kohdatuksi ja ymmärretyksi

kokonaisuudessaan.

Toimenpiteet 2024–2027

- Vaikutetaan saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi ja kehittämiseksi osoitetun valtionavustuksen tason korottamiseen
- Edistetään Lapin hyvinvointialueen saamenkielisten asukkaiden perusteella saaman valtionavustuksen lisäosan tasoa ja kohdentumista saamelaisväestön palveluihin
- Edistetään saamenkielisen sote-alan ammattihenkilöstön saatavuutta mm. valtakunnallisen sote-alan kehittämisohjelman kautta
- Edistetään saamenkielisen henkilöstön pitovoimaa ja työhyvinvointia yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen kanssa
- Vaikutetaan saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palvelujen saatavuuteen myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella etäpalveluita hyödyntäen erityisesti mielenterveyspalveluissa
- Edistetään rajat ylittävien palvelujen saatavuutta sekä perus- että erityissairaanhoidossa
- Jatketaan yhteistyörakenteiden vahvistamista Lapin hyvinvointialueen kanssa huomioiden myös saamelaiskäräjien edustajat hyvinvointialueen eri toimielimissä (mm. saamen kielen lautakunta, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto)
- Vahvistetaan yhteistyötä Saamelaiskäräjien sote-lautakunnan ja Lapin hyvinvointialueen saamen kielen lautakunnan välillä
- Edistetään saamelaisnuorten mielenterveyttä edistävää toimintaa erityisesti opiskeluhuollossa
- Osallistutaan saamelaisille suunnattujen palvelujen kehittämistyöhön yhteistyökumppaneiden kanssa, esimerkiksi Kelan saamelaisille suunnatun kuntoutuksen kehittämistyöhön
- Vaikutetaan kolmannen sektorin toimijoiden toimintamahdollisuuksiin ja turvataan siten mahdollisuus reagoida erilaisiin ilmiöihin mm. hanketoiminnalla

Aikataulu

- 2024-2027
- 2024-25 erityisesti palveluverkon muutokset ja kuntoutuksen kehittäminen
- 2025 erityisesti aluevaalit
- 2027 erityisesti eduskuntavaalit ja hallitusohjelma

Vastuutaho Saamelaiskäräjillä:

- Saamelaiskäräjien kokous, hallitus, sote-lautakunta ja vastuupuheenjohtaja
- Sote-sihteeristö, kielellisten oikeuksien osalta yhteistyössä kieliturvasihteerin kanssa, nuorten mielenterveyden osalta yhteistyössä nuorisoneuvoston kanssa

Yhteistyötahot:

- STM, OKM, Lapin hyvinvointialue, saamelaisten kotiseutualueen kunnat, SámiSoster

Mittarit:

- Toteutumisen mittarit: Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi ja kehittämiseksi osoitetun valtionavustuksen määrä, saamenkielisen henkilöstön määrä, saamen kielilain toteuttamiseen tarkoitettun avustuksen määrä
- Työskentelyn mittarit: lausunnot, neuvottelut, tapaamiset, kuulemiset, tiedotteet ja kannanotot

1.4. Perinteisen elinkeinoharjoittajien sosiaalityrvan kehittäminen

Sosiaalityrvaa uudistetaan kansallisella tasolla vuosina 2020–2027. Sosiaalityrvauudistuksessa on tarve edistää saamelaiden huomioimista erillisenä väestöryhmänä alkuperäiskansan jäsenenä ja parantaa saamelaisen kulttuurin erityispiirteiden ja sitä koskevan heikentämiskiellon tunnistamista ja huomioimista. Saamelaisväestön sosiaalityrvan kehittämiseksi tarvitaan riittävää tietopohjaa, jotta voidaan tehdä valmistelua poliittista päätöksentekoa varten tutkittuun tietoon pohjautuen. Toimintakautena vaikuttamistyötä tehdään mm. Lapin hyvinvointialueen, STM:n sosiaalityrvakomitean, Kelan sekä Melan kanssa saamelaisväestön sosiaalityrvan kehittymisen turvaamiseksi.

Toimenpiteet 2024–2027:

- Turvataan saamelaiden edunvalvonta sosiaalityrvauudistuksessa. Vahvistetaan ja jatketaan yhteistyötä sekä varmistetaan saamelaiden osallisuus mm. sosiaalityrvakomitean toiminnassa.
- Jatketaan saamelaisia huomioivien etuusohjeistusten ja saamelaisia koskevan tietopohjan ja palveluiden ym. kehittämistä yhteistyössä Kelan ja Melan kanssa.
- Jatketaan poronhoitajien sijaisavun kehittämistä ja vahvistamista. Tehdään vaikuttamistyötä, jotta poronhoitajien yhdenvertaisuus sijaisapupalveluissa toteutuisi sekä sijaisaputuntien resurssit vahvistuisivat.
- Matalan kynnyksen palveluiden kulttuurinmukaistamisen edistäminen poronhoitajille Melan Välitä Poronhoitajasta-palvelun myötä.
- Vahvistetaan saamelaislasten, nuorten ja perheiden alkuperäiskansa sekä kielellisiä oikeuksia ja asemaa sosiaalityrpalveluissa.

Aikataulu:

- 2024–2027

Vastuutaho Saamelaiskäräjillä:

- Saamelaiskäräjien kokous, hallitus ja sote-lautakunta, puheenjohtajisto, vastuupuheenjohtaja
- Sote-sihteeristö, lakimiessihteerit, elinkeinosihteerit,

Yhteistyötahot:

- Mela, STM, Kela, SámiSoster, Uvja, Lapha, Saamelaispaliskunnat ry, Paliskuntain Yhdistys

Mittarit:

- Toteutumisen mittarit: ohjeistusten toteutuminen, palveluiden toteutuminen, resurssien vahvistuminen poronhoitajien sijaisavussa
- Työskentelyn mittarit: lausunnot, neuvottelut, tapaamiset, kuulemiset, tiedotteet ja kannanotot

1.5. Edunvalvonta kansallisessa palvelureformissa

Palvelureformissa uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöjä koskevaa lainsäädäntöä sekä siihen liittyvää ohjausta vastaamaan nykyisiä sote-rakenteita ja valtakunnallisia sote-tavoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa palvelureformin valmistelusta.

Kansallisella palvelureformilla täydennetään sosiaali- ja terveystalouden rakenteiden uudistusta (sote-uudistusta), jossa palvelujen järjestämisvastuu siirrettiin vuoden 2023 alusta kunnilta hyvinvointialueille. Palvelureformi on osa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaa.

Toimenpiteet 2024–2027:

- Osallistutaan sote-uudistuksen toimeenpanon myötä lainsäädäntömuutosten, ohjausjärjestelmän uudistamisen sekä ohjelmien (mm. Hyvän työn ohjelma) ja palvelureformihankkeiden kautta mahdollisuuksien mukaan.
- Lausutaan saamelaisia koskevista lakiehdotuksista.
- Tehdään yhteistyötä sote-uudistuksen saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden kehittämistyössä Lapin hyvinvointialueen kanssa.
- Tuetaan THL:n ja Laphan tiedolla johtamisen tieto ja palvelutarpeiden kartoitusta ja yhteistyötä saamelaisväestön osalta.
- Seurataan sote-uudistuksen toimeenpanoa Laphan sote-palveluissa.
- Seurataan ja vaikutetaan saamenkielisten palveluiden hallinnointiin ja johtamiseen.

Aikataulu:

- 2024–2027

Vastuutaho Saamelaiskäräjillä:

- Saamelaiskäräjien kokous, hallitus ja sote-lautakunta, vastuu puheenjohtaja
- Sote-sihteeristö, lakiasiassihiteeri

Yhteistyötahot:

- STM, Lapha, THL

Mittarit:

- Toteutumisen mittarit: palveluiden toteutuminen, vaikutusten arviointi
- Työskentelyn mittarit: lausunnot, neuvottelut, tapaamiset, kuulemiset, tiedotteet ja kannanotot

1.6. Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon turvaaminen tkkio-toiminnassa

Saamelaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevan kehittämistoiminnan tulee perustua saamelaisen yhteiskunnan, kielen ja kulttuurin perustuvaan ajanmukaiseen tutkittuun tietoon, jotta saamelaisväestön tarpeet tulevat tunnistetuiksi ja palvelut kohdentuvat oikein.

Saamelaiskäräjien mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sote-palvelujen kehittämiseen tulee turvata tiedontuotannon ja kehittämistoiminnan yhteydessä niin, että saamelaisten alkuperäiskansa asema ja Saamelaiskäräjien itsehallinto huomioidaan.

Saamelaiskäräjillä on voimassa olevat yhteistyösopimukset Kelan ja THL:n kanssa, joiden myötä palveluiden kehittämistä ja tiedontuotantoa koordinoidaan paremmin. Tavoitteena on vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden kuten Väestöliiton, Tilastokeskuksen ja muiden mahdollisten toimijoiden kanssa. Saamenkielisten sosiaali- ja terveystalouden palvelujen kehittämistyötä haastavat laajat taloudelliset leikkaukset, joilla on vaikutusta mm. Posken saamelaisyksikön toimintaan sekä henkilöstön saatavuuden edistämiseen. Saamelaiskäräjien tavoitteena on turvata rahoitusmekanismi, jotka turvaavat kehittämistyön jatkuvuuden ja saamenkielisen henkilöstön saatavuuden parantamisen mm. kielikoulutuksin.

Toimenpiteet 2024–2027:

- Jatketaan saamelaisia koskevan tiedontuotannon edistämistä ja saamelaisia koskevien tutkimuseettisten ohjeiden täytäntöönpano yhteistyökumppaneiden mm. THL:n kanssa.
- Tehdään suunnitelmallista vaikuttamistyötä, jotta saamelaisia koskeva tiedontuotanto kehittyisi yhteistyösopimusten puitteissa, mutta muiden saamelaisia koskevan tiedontuotantoa tekevien tahojen kanssa.
- Jatketaan yhteistyötä saamelaista sote-alan koulutusta kehittävien korkeakoulujen kanssa.
- Vaikutetaan Saamelaiskäräjien resurssien vahvistamiseksi oman tiedontuotannon mahdollistamiseksi ja turvaamiseksi. Erityisesti huomioidaan Posken saamelaisyksikön aseman turvaaminen. (Yta-alueet).
- Tehdään yhteistyötä tiedontuotannolle tärkeiden sidosryhmien ja verkostojen kanssa.
- Edistetään kokemuseräisen tiedontuotannon menetelmien kehittämistä ja edistämistä.

Aikataulu:

- 2024–2027

Vastuutaho Saamelaiskäräjillä:

- Saamelaiskäräjien kokous, hallitus ja sote-lautakunta, vastuupuheenjohtaja
- Sote-sihteeristö, Posken saamelaisyksikön suunnittelija

Yhteistyötahot:

- THL, yliopistot, ammattikorkeakoulut, Lapha, STM

Mittarit:

- Toteutumisen mittarit: Käynnistyneet tutkimushankkeet, sote-sektorin toteutuneet koulutukset, saamelaiskäräjien resurssien vahvistuminen, tuotetut selvitykset,
- Työskentelyn mittarit: lausunnot, neuvottelut, tapaamiset, kuulemiset, tiedotteet ja kannanotot

2. SUUNNITELMA SAAMENKIELISTEN JA KULTTUURINMUKAISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA VUOSINA 2025–2027

2.1. Valtionavustuksen tarkoitus ja hallinnointi

Saamelaisten kotiseutualueen kunnissa asuville saamelaisille turvataan erillisellä valtionavustuksella saamenkielisiä ja saamelaisen kulttuurin mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja. Valtion talousarviossa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on vuodesta 2002 lähtien korvamerkitty valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi saamelaisten kotiseutualueella (mom. 33.60.36), jota Saamelaiskäräjät hallinnoi. Erillismäärärahan kautta saamelaiset voivat keskeisesti vaikuttaa saamelaisille suunnattujen palvelujen toteuttamiseen, sisältöihin sekä järjestämistapoihin ja näin ohjata kielen ja kulttuurin säilymistä elinvoimaisina.

Valtion talousarvion mukaan määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitettujen saamelaisten kotiseutualueen kuntien alueella toimiville hyvinvointialueille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Valtionavustus myönnetään toimintokohtaisesti Lapin hyvinvointialueen kanssa yhdessä sovittujen valtionavustusperusteiden mukaisesti.

Saamelaiskäräjien sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävänä on seurata ja valvoa saamelaisesta sosiaali- ja terveyspalvelumäärärahasta myönnettyjen avustusten käyttöä, laatia Saamelaiskäräjien hallitukselle vuosittain selvitys saamelaisen sosiaali- ja terveyspalvelumäärärahan käytöstä, laatia käräjien kokoukselle ehdotus vuosittaisesta saamelaisesta sosiaali- ja terveyspalvelumäärärahasta sekä hoitaa muut sosiaali- ja terveyspalvelumäärärahan käyttöön liittyvät tehtävät. Saamelaiskäräjien sosiaali- ja terveyssihteerin tehtävänä on hoitaa saamelaisen sosiaali- ja terveyspalvelumäärärahan hallinnointiin liittyviä tehtäviä.

2.2. Valtionavustuksen käyttö ja painopisteet

Valtionavustuksen suuruus on vuodesta 2021 alkaen ollut 562 000 euroa. Sen turvin työskentelee vuosittain 20–24 sosiaali- ja terveysalan työntekijää, joilla on erityisosaamista saamen kielissä ja kulttuurilähtöisten palvelujen toteuttamisessa. Saamelaiskäräjille on tärkeää turvata olemassa olevien toimien jatkumista ja luottamuksellisten asiakassuhteiden säilymistä.

Toimien asiakaspalautteissa korostuu kohtaamisen arvostus. Valtionavustuksen käyttö painottuu ikäihmisten kotiin vietäviin palveluihin, sillä Saamelaiskäräjät haluaa turvata saamelaisten ikäihmisten mahdollisuuksia pärjätä kotona ja elää lähellä omaa yhteisöään.

Valtionavustusta jaetaan vuosina 2025–2027 seuraaviin palveluihin:

- Kotipalvelu painottuen ikäihmisten kotona asumisen tukemiseen
- Psykososiaaliset palvelut
- Terveyspalvelut
- Lapsiperheiden perhetyö
- Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen
- Sosiaalityö

2.3. Valtionavustuksen kehittäminen

Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista pyritään vahvistamaan esittämällä valtiolle määrärahan nostamista tarvetta vastaavaksi, sillä nykyisellä määrärahalla ei pystytä vastaamaan uusiin palvelutarpeisiin. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan tosiasiallinen tarve on yli kolmen miljoonan euron suuruinen. Saamelaiskäräjät haluaisi määrärahalla huomioida aiempaa enemmän mm. lapsiperheiden palvelut ja psykososiaaliset palvelut. Lisäksi määrärahan tasossa olisi huomioitava alueen palvelutarpeiden kasvu väestön ikääntymisen myötä.

Saamelaiskäräjät haluaa panostaa valtionavustuksen vaikuttavuuteen myös kehittämällä valtionavustusraportointia ja toimien seuranta yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen kanssa. Lisäksi Saamelaiskäräjät kiinnittää tulevana vuosina erityistä huomiota inarin- ja koltansaamenkielisten palvelujen saatavuuteen.